

LAPGIRIAI

TEKSTAS IR NUOTRAUKOS
DANUTĖS MUKIENĖS
NUOTRAUKOSE – LAPGIRIŲ DVARO PASTATAI

Lapgirių kaimas – Jurbarko rajono Ėimkaičių seniūnijoje. Prie jo privižuoti galima keliu Ėilinė–Raseiniai, pasukus Vadpġirio pusėn. Dvaras yra 3 km nuo Vadpġirio, dešinėje kelio pusėje. Nuo eia iki Paskynė – taip pat 3 km, iki Ėimkaičių – 8 km, Erpvilko – 10 km, Jurbarko – 20 km. Ėalia – Ėriubino upelis. Ėios vietovės miškinġos. Lapgirių miškuose daugiausiai auga eglė, beržė, juodalksnė ir kt. Medþiė. Tikėtis, kad vėþiuojant pro lapgiri pamatysi kokias kelio rodykles, neverta. Ā kaimą pasuki tik pastebėþas Ėiose apylinkėse savo architektūra iġsiskirianėius netoli kelio stovinėius didþiulius raudonę plytę neogotikinius pastatus – buvusias arklides ir svirną – tai iġlikę buvusio Lapgirių dvaro statiniai.

Apie Lapgirių pirmąsias þinias istorikai suranda iġ 1561 metę. Dokumentai rodo, kad tuo metu eia buvo 2 kiemai ir 3 valakai (apie 60 ha) dirbamos þemės. Vėliau ġsikūrė ir dvarvietė. Dvaras apėmė teritoriją, esanėią prie Bebirvos ir Ėaltuonos upių santakos.

Iġ 1744 m. mus pasiekia þinios apie Lapgirių palivarką. Nuo 1864 m. raþtiniuose daltiniuose minimas jau ir Lapgirių dvaras. Jis buvo gana turtingas, vienas iġ ekonomiškai stipriausiu Ėiose apylinkėse. Lapgiriuose yra ġimininkavusi ir Raudonės dvaro valdytoja baronienė, generolo Kaisarovo naġlė Sofija fon Pirch-Kaisarova, kuri buvo Platono Zubovo turtę paveldėtoja. Iġ jos dvarą perėmė dukra Sofija. Ėi buvo iġtekėjusi upi iġ Rusijos atvykusio turtingo ġvedo barono Vekselio. Paskutinieji Lapgirių ġimininkai buvo jos þentas rotmistras Aleksandras Chuġėiovas. Vėliau – jo sūnus Nikolajus Chuġėiovas. Þinoma, kad jo þmona buvo Olga Holzhoff fon Fasman. Nikolajus ir Olga Chuġėiovai turėjo dukrą Olgą. Jos vyras buvo Tadas Geltneris. Geltneriai susilaukė sūnaus Georgo Geltnerio, kuris pagal galiojanėius ġstatymus yra teisėtas dvaro paveldėtojas. Ā ġi dvarą paskutiniuoju laikotarpiu pretenzijas yra pareiġkusi ir Vokietijoje gyvenanti Olga Vakselytė-Larsen.

Lapgirių dvaras buvo didelė atrama 1831 m. sukilėliams. Ėia kurį laiką traukdamiėsi buvo apsistoję sukilėliu daliniai, kuriuos sudarė J. Grupevskio vadovaujami ulonai, S. Kalinovskio þestininė pulkas bei J. Monasterskio þestininė kuopa. Lapgirių kaime vyko ir vienas paskutiniujų ġiose apylinkėse sukilėliu mūġis su rusų kariuomene.

1863 m. sukilime aktyviai dalyvavo Lapgirių valstieėiai baudþiaininkai, atsisakę klausyti dvaro valdytojų ir eiti laþą. Jiems sudrausminti ġ kaimą buvo atsistotas fligeladjutantas pulkininkas Manziejus bei Kauno gubernijos þandarę ġtabo karininkas. Keletas aktyviausiu kaimo gyventojų, pasiprieġinusiu valdþiai, buvo suimti.

Lapgirių gyvenimą gerokai pakeitė ir 1907–1907 m. Rusijos ġvykiai. Kaimo gyventojai tuo laikotarpiu pasiprieġino dvarininkui, sukėlė maiġtą. Ję sutramdyti buvo pasiġsta net 80 dragunų.

Labiausiai dvaras sustiprėjo apie 1881–1908 metus, kai jį valdė Aleksandras Chuġėiovas. Ðiuo laikotarpiu (1899 m.) pastatytas didelis neogotikinis raudonę plytę svirnas, o 1902 m. – oranþerija, arklidės su ratine, medinis kumetyno pastatas.

Mūsų dienas pasiekęs dvaro centrinis pastatas iġkilo XIX a. pr.,

vėliau jis buvo ne kartą rekonstruojamas. Prie ršmę, sodybos ġiaurės vakarinėje dalyje, XX a. pr. buvo suformuotas geometrinio plano parkas, kurio ġiaurinėje dalyje buvo ġrengtas Chuġėiovu ġeimos kapų ršsys. Parke daugiausiai augo vietiniai medþiai ir krūmai, didelė augalų ġvairovė jis iġ kitę apylinkės parkų niekada neiġsiskyrė. Dvaro klestėjimo laikais ġiose lygumę vietovėse kraġtovaizdą pagyvindavo dvaro teritorijoje, prie Ėriubino upelio, iġkastai du 2 tvenkiniai. Iġ buvusio didþiulio dvaro iki mūsų dienų iġliko 6 mūrinių pastatai ir Chuġėiovu ġeimos kapas.

Iġ buvusiu Lapgirių dvaro aplinkos þmoniu labiausiai yra þinomas Chuġėiovu ġiminaitis Gavrilas Aleksandrovičius Chuġėiovas-Sakolnikovas (1845–1890). Yra pagrindo manyti, kad jis – Aleksandro Chuġėiovo sūnus, kurį laiką gyvenęs Lapgirių dvarė. Jis yra 1889 m. Sankt Peterburge iġspausdinto romano-kronikos „Griunvaldo mšdis“ bei kitę 11 knygų autorius.

„Griunvaldo mšdis“ ġ lietuvių kalbą iġvertė lietuvių pedagogė, raþytoja Ona Pleirytė-Puidienė, (Vaidilutė). Knyga iġspausdinta 1922 m. Kaune pavadinimu „þalgiris“. Anot literatūros tyrinėtojų, tai pirmasis rusų autoriaus romanas, iġspausdintas lietuviškai.

Lapgirių dvaro ġemininkai Chuġėiovai XX a. pradþioje, kai pagrindiniai dvaro statiniai jau buvo pastatyti, ġiuose kraġtuose pagarsėjo ir kaip labdariai. Jaunasis dvaro ġemininkas Nikolajus Chuġėiovas baigiamai statyti Vadpġirio baþnyčiai paaukojo nemaþai pinigų ir 70 ġpuolinių rąstų. Nepriklausomos Lietuvos metais garsėjo Bebirvuose Lapgirių dvaro savininko Nikolajaus Chuġėiovo ir Lotyniūkės dvaro (Girkalnio vlse.) savininko ġsteigta akcinė pieno perdirbimo bendrovė, kuri pagamindavo aukġtos kokybės sviestą, kuris buvo vėþamas parduoti ir ġ kitas Europos ġalis.

Dvaro griūtis prasidėjo 1922 m., pradėjus vykdyti Lietuvos þemės reformos ġstatymą. Didelė dalis valdþios þinion paimtę Lapgirių dvaro þemię (232 ha iġ dvaro turėtę 418 ha) 1930 m. buvo iġparceliuota sklypais (buvo suformuota 40 sklypų po 2–10 ha). Vėliau Lapgirių dvarininkė Olga Chuġėiovienė dalį jai priklausiusio likusio turto pardavė. 1934 m. ġvyko Lapgirių dvarui priklausiusio Stulgio palivarko mūrinių arklidþiu varþytinės. Arklides nupirko Vadpġirio kaimo gyventojai. Jie 1935 m. pastatė Vadpġirio keturklasę mokyklą su butais mokytojams.

Sovietmeėiu dvaro pastatai buvo nacionalizuoti. Kaime buvo Lapgirių tarybinio škio centras. Dvaro centriniame pastate buvo ġrengti butai gyventojams ir eia nuolat gyvendavo kelios ġeimos. Jie tinkamai nę pripriūrėjo ir jis, laikui einant, ġmė nykti. Lietuvos atþimimo metais pastatus savo þinion perėmė privatus asmuo. Aki-vaizdu, kad jis nesiršpina buvusio dvaro pastatais, jie nęra tvarkomi. Jei ir toliau ġi dvaro teritorija, pastatai nebus tinkamai pripriūrimi, tikėtina, kad jie sulauks naujo ġemininko. Tuo turėtę pasiršpinti valdþia.

